

Sygn. akt III UK 431/18

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 16 stycznia 2020 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Dawid Miąsik (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Bohdan Bieniek

SSN Beata Gudowska

w sprawie z odwołania K. R.
od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w L.
o prawo do emerytury,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń
Społecznych w dniu 16 stycznia 2020 r.,
skargi kasacyjnej organu rentowego od wyroku Sądu Apelacyjnego w (...)
z dnia 25 kwietnia 2018 r., sygn. akt III AUa (...),

oddala skargę kasacyjną.

UZASADNIENIE

Decyzją z 15 czerwca 2016 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w L. (organ rentowy) odmówił K. R. (ubezpieczona) prawa do emerytury w obniżonym wieku z uwagi na niewykazanie 15-letniego stażu pracy w warunkach szczególnych. Kolejną decyzją z 27 grudnia 2016 r. organ rentowy ponownie odmówił ubezpieczonej prawa do emerytury w obniżonym wieku, nie uwzględniając

ubezpieczonej okresu urlopu macierzyńskiego od 23 stycznia 1994 r. do 28 maja 1994 r.

Ubezpieczona zaskarżyła powyższe decyzje odwołaniem. Wyrokiem z 27 października 2017 r., VIII U (...) Sąd Okręgowy w L. zmienił zaskarżone decyzje i przyznał ubezpieczonej prawo do emerytury od 25 maja 2016 r.

Sąd Okręgowy stwierdził, że spór w przedmiotowej sprawie sprowadzał się do nieuwzględnienia przez organ rentowy okresów zatrudnienia od 6 lipca do 9 października 1979 r. i od 12 czerwca do 7 grudnia 1995 r., a także okresu urlopu macierzyńskiego, urlopów wychowawczych i zwolnień lekarskich po 14 listopada 1991 r.

W ocenie Sądu Okręgowego nieuprawnione było wyłączenie z okresu pracy w warunkach szczególnych okresów pobierania zasiłków chorobowych oraz urlopu macierzyńskiego. Sąd Okręgowy zauważył, że po wprowadzeniu zmian do ustawy z dnia 28 kwietnia 1983 r. o zaopatrzeniu emerytalnym pracowników i ich rodzin (Dz.U. 1983 r. Nr 23, poz. 99 ze zm., dalej jako ustawa zaopatrzeniowa) na mocy ustawy z dnia 17 października 1991 r. o rewaloryzacji emerytur i rent, o zasadach ustalania emerytur i rent oraz o zmianie niektórych ustaw (Dz.U. 1991 r. Nr 104, poz. 450, dalej jako ustawa rewaloryzacyjna), pojęcie okresów zatrudnienia zostało zastąpione pojęciem okresów składkowych i nieskładkowych. Ustawodawca nie określił jednak co należy w związku z tą zmianą rozumieć pod pojęciem okresu pracy. Dlatego uzasadnione jest zastosowanie do interpretacji tego pojęcia przepisów Kodeksu pracy i przyjęcie, że okresem pracy jest okres pozostawania w stosunku pracy.

Sąd Okręgowy uznał ponadto, że jeżeli kobieta po skorzystaniu z uprawnień, związanych z urodzeniem dziecka wraca do pracy na stanowisko zaliczane do pracy w warunkach szczególnych, powinna mieć zaliczone do okresu zatrudnienia okresy pobierania zasiłku chorobowego i zasiłku macierzyńskiego. W przedmiotowej sprawie ubezpieczona świadczyła pracę w warunkach szczególnych od 1 października 1990 r. do 29 czerwca 1994 r., czyli przed rozpoczęciem urlopu macierzyńskiego i po jego zakończeniu. W tych okolicznościach w ocenie Sądu Okręgowego należało zaliczyć wnioskodawczyni

okresy zasiłków chorobowych po 14 listopada 1991 r. oraz okres urlopu macierzyńskiego od 23 stycznia 1994 r. do 28 maja 1994 r.

Apelację od powyższego wyroku Sądu Okręgowego wniósł organ rentowy, zaskarżając go w całości. Wyrokiem z 25 kwietnia 2018 r., III AUa (...) Sąd Apelacyjny w (...) oddalił apelację i rozstrzygnął o kosztach procesu.

W ocenie Sądu Apelacyjnego stanowisko organu rentowego o braku podstaw do zaliczenia okresów pobierania zasiłków chorobowych do stażu pracy w warunkach szczególnych ubezpieczonej było nieprawidłowe. W stosunku do ubezpieczonej zastosowanie znajduje art. 184 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (jednolity tekst: Dz.U. z 2015 r., poz. 748 ze zm., dalej jako ustawa emerytalna), z którego wynika, że odesłanie do przepisów dotychczasowych oznacza stosowanie w tym zakresie rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz.U. Nr 8, poz. 43 ze zm., dalej jako rozporządzenie z 7 lutego 1983 r.) na użytek rozstrzygania o okresach zaliczanych do stażu pracy w warunkach szczególnych. Powoduje to, że od stażu tego nie można odliczyć okresów niezdolności do pracy, za które pracownik otrzymał wynagrodzenie lub zasiłek chorobowy, bo okresy te w myśl tych „dotychczasowych” przepisów stanowiły okres pozostawania w stosunku pracy. Za nieprawidłowe uznał również Sąd Apelacyjny zarzuty dotyczące zaliczenia do okresów pracy w warunkach szczególnych okresu urlopu macierzyńskiego. Jak zaznaczył Sąd Apelacyjny urlop macierzyński nie jest zwykłą niezdolnością do pracy, zaś przyjęcie wykładni, zgodnie z którą urlop macierzyński nie podlega zaliczeniu do okresu pracy w warunkach szczególnych, mogłoby doprowadzić do dyskryminacji ze względu na płeć i uprawnienia kobiet związane z ciążą i urodzeniem dziecka.

Skargę kasacyjną od powyższego wyroku Sądu Apelacyjnego wniósł organ rentowy, zaskarżając go w całości i wnosząc o jego uchylenie i przekazanie sprawy temu Sądowi do ponownego rozpoznania, a w stacji uznania przez Sąd Najwyższy, że podstawa naruszenia prawa materialnego jest oczywiście uzasadniona o uchylenie zaskarżonego wyroku i orzeczenie co do istoty sprawy przez oddalenie odwołania ubezpieczonej. Organ rentowy zarzucił naruszenie art. 184 ust. 1 i 2 w

związku z art. 32 ust. 1 i 1a ustawy emerytalnej oraz § 2, § 3 i § 4 rozporządzenia z 7 lutego 1983 r. przez ich błędną wykładnię i zaliczenie do okresu pracy w szczególnych warunkach okresów, w których praca nie była faktycznie wykonywana z powodu przebywania na zwolnieniach chorobowych, a także na urlopie macierzyńskim i tym samym w konsekwencji przyjęcie, że ubezpieczona w okresie przypadającym po 14 listopada 1991 r., będąc na zwolnieniach chorobowych w wymiarze 9 miesięcy i 25 dni oraz w wymiarze 4 miesięcy i 6 dni na urlopie macierzyńskim, wykonywała stale, w sposób ciągły i nieprzerwany prace w warunkach szczególnych, co skutkowało uznaniem, że legitymuje się ponad piętnastoletnim stażem pracy w szczególnych warunkach a w konsekwencji nieuprawnionym przyznaniem emerytury w obniżonym wieku.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna organu rentowego jest oczywiście bezpodstawna.

W orzecznictwie Sądu Najwyższego wyjaśniano już wielokrotnie, ostatnio w wyroku z 14 maja 2019 r., III UK 123/18 (niepublikowane), że według stanu prawnego sprzed wejścia w życie reformy emerytalnej – wbrew wywodom organu rentowego – na poczet pracy w szczególnych warunkach należało zaliczać okresy niezdolności do pracy, za które wypłacono wynagrodzenia lub zasiłek chorobowy.

Podzielając poglądy wyrażone w uzasadnieniu tego wyroku, należy przypomnieć, że rozporządzenie z 7 lutego 1983 r. zostało wydane na podstawie art. 55 ustawy z dnia 14 grudnia 1982 r. o zaopatrzeniu emerytalnym pracowników i ich rodzin (Dz.U. Nr 40, poz. 267). Ustawa ta za zatrudnienie warunkujące przyznanie świadczeń emerytalnych uznawała okres pozostawania w stosunku pracy w czasie, w którym pracownik pobierał wynagrodzenie lub zasiłek z ubezpieczenia chorobowego, macierzyńskiego albo opiekuńczego (art. 11 ust. 1). Zasiłek chorobowy pobierany po ustaniu stosunku pracy traktowany był jako okres równorzędny z okresami zatrudnienia pod warunkiem, że był konsekwencją zatrudnienia wykonywanego w wymiarze nie niższym niż połowa czasu pracy obowiązująca w danym zawodzie (art. 11 ust. 2 pkt 1). Ustawa знала też pojęcie okresów zaliczanych do okresu zatrudnienia. Treść tego przepisu należy zestawić z

treścią § 2 ust. 1 rozporządzenia z 7 lutego 1983 r., zgodnie z którą okresami pracy uzasadniającymi prawo do świadczeń na zasadach określonych w rozporządzeniu są okresy, w których praca w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze jest wykonywana stale i w pełnym wymiarze czasu pracy obowiązującym na danym stanowisku pracy.

Jak już wielokrotnie wyjaśniano, po wejściu w życie w dniu 15 listopada 1991 r. ustawy rewaloryzacyjnej, dotychczasowe określenia w prawie ubezpieczeń społecznych (okresy zatrudnienia, równorzędne i zaliczane do okresu zatrudnienia) zostały zastąpione nowymi (okresy składowe i nieskładowe oraz okresy pracy w gospodarstwie rolnym). Tymi samymi pojęciami operuje obecnie obowiązująca ustawa emerytalna, przy czym okres pobierania wynagrodzenia za czas niezdolności do pracy oraz zasiłków z tytułu choroby i macierzyństwa uważany jest za okres nieskładowy (art. 7). Jednakże wprowadzenie rozróżnienia na okresy składowe i nieskładowe niczego nie zmieniło z punktu widzenia kwalifikacji - jako pracy wykonywanej w warunkach szczególnych - tych okresów, za które pracownik otrzymywał zasiłki z ubezpieczenia społecznego. Określenie „wykonywanie pracy w szczególnym charakterze” należało bowiem nadal rozumieć – w myśl ustawy zaopatrzeniowej i rozporządzenia z 7 lutego 1983 r. - jako okresy pozostawania w stosunku pracy na stanowiskach, na których praca uznawana jest za wykonywaną w szczególnym charakterze, niezależnie od tego, czy wynagrodzenie było wypłacane za czas wykonywania pracy, czy za czas usprawiedliwionej nieobecności w pracy, czy też zamiast wynagrodzenia pracownik otrzymywał zasiłek z tytułu choroby lub macierzyństwa.

Ustawa emerytalna w art. 32 ust. 1 zachowała dotychczasowe szczególne uprawnienia emerytalne z tytułu wykonywania pracy w szczególnym charakterze. W art. 31 ust. 4 stwierdzała ona, że wiek emerytalny, rodzaje prac lub stanowisk oraz warunki, na podstawie których osobom świadczącym pracę w szczególnych warunkach przysługuje prawo do emerytury, ustala się na podstawie przepisów dotychczasowych. Oznacza to, że w chwili wejścia w życie ustawy emerytalnej zachowano prawo do omawianych świadczeń według dotychczasowych reguł, które – jak wyjaśniono powyżej – nie zostały zmienione w 1991 r. przez wprowadzenie rozróżnienia na okresy składowe i nieskładowe w odniesieniu do okresów

pobierania zasiłków takich jak zasiłek choroby lub macierzyński. To rozróżnienie ma bowiem znaczenie dla ogólnego stażu ubezpieczeniowego a nie dla stażu pracy w warunkach szczególnych.

Mając powyższe na względzie, Sąd Najwyższy orzekł jak w sentencji na podstawie art. 398¹⁴ k.p.c.